

УДК 336. 5

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ*Свидерський П. В.*

Фінансове забезпечення в контексті і загальнотеоретичної, і практичної площини визнано цілісним процесом, що охоплює власне фінансове забезпечення, можливості нагромадження і відтворення фінансових ресурсів, а також його регулятивний потенціал. Зважаючи, що економічну основу фінансового забезпечення становлять фінансові ресурси, основні його проблеми вбачають у їх наявності.

Ключові слова : фінансове забезпечення, інноваційний розвиток, промислове підприємство,

Інноваційна ситуація, яка склалася в Україні характеризується, з одного боку, появою нових відкриттів і науково-технічних розробок, а з іншого – недостатнім рівнем нововведень у реальну практику виробництва через складний фінансовий стан промислових підприємств. В сучасних умовах глобалізації економіки інноваційний розвиток стає визначальним чинником досягнення економічного лідерства та важливим інструментом конкурентної боротьби в підвищенні ефективності господарювання. Тому на етапі інтеграції України у світове співтовариство його актуальність набуває дедалі більшого значення. Це зумовлено тим, що інновації є матеріальною основою підвищення ефективності виробництва, якості та конкурентоспроможності продукції, зниження витрат і виступають найважливішою умовою економічного зростання на якісно новій основі.

Інноваційна модель розвитку, як економічна система, орієнтується на створення економічних, організаційних, правових, соціальних умов, що забезпечують ефективне відтворення, розвиток і використання науково-технічного потенціалу країни, впровадження вітчизняних екологічно безпечних, новітніх ресурсозберігаючих технологій.

Основним спонукальним мотивом впровадження інновацій для більшості суб'єктів господарювання є виробництво конкурентоспроможної продукції з метою одержання прибутку. Однак в умовах конкуренції досягти бажаного результату можна при забезпеченні ефективності застосування науково-технічних, економічних, організаційних, соціальних та екологічних факторів.

Інноваційний тип економічного розвитку виступає фундаментом, який визначає економічну потужність країни та її перспективи на світовому ринку. Під інноваційним розвитком слід розуміти складний економічний процес щодо відтворення продукту, який забезпечує життєдіяльність людини на новому і вищому якісному рівні розвитку продуктивних сил і виробничих взаємозв'язків між його учасниками.

Інноваційний етап розвитку нерозривно пов'язаний з пошуком джерел фінансових ресурсів та підвищенням ефективності використання фінансових важелів. Наукова думка в цих питаннях має суттєві досягнення. Найповніше здобутки вітчизняної науки й практики в сфері інноваційного розвитку та його фінансового забезпечення представлені у працях таких вчених як: Бондарчук Т. [1, 3], Беззубко Л. [2], Вахович І. [4], Горник В. [5], Давидов М. [6], Денисенко М. [7], Дейнеко Л. [8], Колодізев О. [9], Князь О. [10], Кірдіна О. [11], Михайленко О. [12], Міщук О. [13], Онищенко С. [15], Пасічник О. С. [16], Савіна Н. [17], Салига С. [18], Федоренко В. [19], Федулова Л. [20], Чухрай Н. І. [21], Щербина С. В. [24].

Метою статті є узагальнення теоретико-методичних положень фінансового забезпечення інноваційного розвитку промислових підприємств.

Інноваційний розвиток промислових підприємств можна трактувати як сукупність відповідних організаційно-економічних та техніко-технологічних заходів, спрямованих на здійснення інноваційних процесів і прискорення науково-технічного розвитку виробництва, що ґрунтується на запровадженні прогресивних техніко-технологічних, організаційно-економічних та управлінських рішень щодо збільшення й поліпшення якості продукції, підвищення ефективності та конкурентосп-

роможності її виробництва [2, 5, 7, 10, 12, 16, 19].

Найважливішою передумовою забезпечення конкурентоспроможності промислових підприємств машинобудування та переведення їх на інноваційну модель розвитку є зміцнення матеріально-технічної бази, раціональне використання виробничих ресурсів, техніко-технологічне оновлення галузі з урахуванням вимог екологічної безпеки, потужне фінансове забезпечення інноваційного розвитку.

Найважливішим для сучасного фінансового забезпечення інноваційного розвитку стає знаходження таких механізмів, які б якнайкраще відповідали і внутрішній логіці феномену інновацій, і різноманітності зовнішнього впливу.

Система управляючих дій інноваційним розвитком підприємств повинна включати пошук шляхів раціоналізації розподілу фінансових потоків та їх джерел між його окремими стадіями і суб'єктами. З цією метою важливі [23, 24]:

по-перше, запровадження практики законодавчого встановлення пропорцій розподілу фінансових ресурсів між усіма складовими системи інноваційного розвитку;

по-друге, оптимізація таких співвідношень, оскільки пропорції, що склалися сьогодні в системі «освіта-наука-техніка-виробництво» та між її окремими елементами свідчать про нераціональність економічної стратегії держави в сфері забезпечення інноваційного розвитку;

по-третє, раціоналізація структури джерел фінансування стосовно окремих складових системи інноваційного розвитку, їх елементів та суб'єктів інноваційного ринку – новаторів, імітаторів.

Високодинамічність факторів, які визначають постійний розвиток фінансових категорій, появу в кожному новому періоді своїх особливостей значною мірою зумовили втрату при використанні цих категорій конструктивної ролі їх сутнісних характеристик, а в деяких випадках взагалі призвели до підміни сутнісного підходу організаційним; посилення прагматичного підходу не повинно відбуватися за рахунок недооцінки фундаментальних якостей. Найбільш продуктивним методологічним ключем до практичного застосування окремих аспектів категоріального базису є пізнання їх внутрішнього наповнення, виділення базисних принципів, щоб на основі цього врахувати специфіку їх змісту стосовно реальної дійсності.

Особливе значення для реалізації потенціалу фінансових категорій спрямованості їх дії (повної чи переважної) на конкретні об'єкти. Концептуально напрям такого підходу визначено у використанні певних модифікацій фінансових категорій, понять, які розцінено як [1, 3, 4]:

а) системну еволюцію, об'єктивний процес становлення фінансових відносин як складної системи;

б) крок на шляху пізнання методології фінансового впливу на макроекономічні процеси, вищий ступінь володіння фінансовим інструментарієм;

в) фундамент формування раціональної фінансової політики, в якій стикаються всі найбільш ефективні напрями її розвитку.

Фінансове забезпечення інноваційного розвитку підприємств в контексті і загальнотеоретичної, і практичної площини доцільно визначати цілісним процесом, що охоплює власне фінансове забезпечення, можливості нагромадження і відтворення фінансових ресурсів, а також його регулятивний потенціал. Зважаючи, що економічну основу фінансового забезпечення становлять фінансові ресурси, основні його проблеми вбачають у їх наявності. Незважаючи на поширеність такого підходу, в окремих аспектах він може бути визнаний обмеженим, оскільки висвітлює односторонню залежність між обсягами фінансових ресурсів та рівнем розвитку, коли фінансові потоки нібито консервуються в стані, що існує в конкретному часі та просторі. Разом з тим, не можна ігнорувати внутрішні імпульси (часто зовні не передбачуваного руху) залежностей між обсягами фінансових ресурсів і можливостями розвитку.

Для комплексного відображення об'єктивної реальності зазначені переваги категорії «потенціал» – якісного показника, що характеризує функціонування економічної системи. Розуміння і поєднання в межах єдиної методологічної основи – категорії «фінансовий потенціал» наявних фінансових ресурсів (як своєї спожитої частки) та їх резервів (що можуть бути використані за певних умов), на відміну від обмеження розвитку категорією «фінансові ресурси» здатні інтегрувати гли-

бинні економічні процеси, здійснити мобілізуючий вплив на розкриття джерел розвитку, виявити нові грані фінансових резервів, чітко окреслити перспективи розвитку, вказати на необхідність проведення тих чи інших заходів для реалізації генеруючої функції фінансового механізму. Це дозволяє забезпечити єдність та цілісність теоретичного задуму, аналітичних і емпіричних результатів дослідження.

На основі теоретичного аналізу взаємозв'язку категорій «фінансові ресурси» і «фінансовий потенціал», їх невіддільності та суттєвих відмінностей з огляду на сутність, структуру і джерела зроблено висновок, що методологічним ключем до пізнання закономірностей і тенденцій фінансового забезпечення, визначення рівня його можливостей є використання обох категорій [9, 11, 12]. Це дозволяє максимально задіяти потенціал, що знаходиться в площині теорії і практики фінансів, через суттєве проникнення закономірностей дії закону вартості і вартісних відносин у механізм фінансового забезпечення.

Сучасними дослідниками [17, 18, 21, 22] встановлена і методологічна слабкість такого підходу, що полягає в ігноруванні труднощів реальної економічної дійсності, в нашому випадку - інноваційного розвитку. Критично вагоме значення має те, що за його внутрішнім змістом можна не просто пояснити, але й віднайти джерела їх фінансового забезпечення. Саме ці внутрішні імпульси становлять особливий інтерес, бо здатні сформувати основу не традиційного підходу до фінансового забезпечення інноваційного розвитку.

В працях сучасних вчених [17, 20, 21, 22] доведено, що з огляду на діалектичний та взаємозворотний характер встановленого зв'язку, успішність реформування цих пов'язаних процесів фактично залежить від досконалості володіння інструментарієм його реалізації. До умов, здатних сприяти розв'язанню цієї проблеми, віднесено, насамперед, виокремлення із загального фінансового механізму суспільного розвитку механізму фінансового забезпечення інноваційного розвитку. Такий підхід означає не лише реалізацію динамізму у власній структуризації фінансового механізму, але й формує інструменти системного аналізу проблеми фінансового забезпечення економічного прогресу на основі реалізації інноваційної моделі.

Вихідним моментом у логічній моделі дослідження механізму фінансового забезпечення інноваційного розвитку визнано визначення його поняття. Він може бути представлений як фінансове утворення, в якому функціонує упорядкована і взаємопов'язана узгодженою спрямованістю сукупність фінансових відносин, стимулів, важелів, інструментів, форм та методів, здатна до автономного забезпечення інноваційної діяльності, що є об'єктивною підставою обґрунтування потреби підняти на вищий загальнометодологічний рівень значущість такого механізму, як категорії та практичного інструменту в галузі управління інноваційним розвитком.

До умов реалізації взаємозв'язку між фінансовим забезпеченням та інноваційним розвитком віднесено також розгортання, як самостійних і визначальних, категорій «фінансові ресурси інноваційного розвитку» та «фінансовий потенціал інноваційного розвитку». Це продиктовано необхідністю адекватно відобразити економічну основу фінансового забезпечення інновацій одночасно як [6, 9, 14]:

- 1) результату сучасної економічної ситуації; нових процесів та форм суспільних і виробничих відносин, що формуються;
- 2) безперервний та багатофакторний процес;
- 3) інтегральний показник виміру нових можливостей, на основі яких можна спрогнозувати перспективи подальшого інноваційного розвитку.

В найбільш узагальненій формі зміст фінансового потенціалу інноваційного розвитку представлено як сукупність фінансових можливостей економічної системи для інноваційного розвитку в інтересах економічного прогресу. Визначено, що кількісні і якісні зміни таких можливостей досягаються завдяки раціональному використанню фінансових ресурсів на потреби інноваційного розвитку. Оскільки реальні резерви на кожному етапі мають певні і дуже рухливі межі, то на перший план виходять питання адекватної організації, зокрема через фінансовий механізм.

Особливе місце серед умов реалізації досліджуваного взаємозв'язку відведено врахуванню закономірностей такого розвитку. Встановлено, що сучасна фінансова політика фактично ігнорує вплив

на фінансову динаміку мультиплікатора інноваційного розвитку, а це призводить до економічних втрат і неадекватним результатам прийнятих рішень. Розробляючи стратегію і тактику інноваційного розвитку, не керуються критеріями, заснованими на відмінностях окремих компонентів і ланок інноваційного процесу. Специфічні за своєю природою відносини, що виникають у процесі функціонування окремих елементів системи, розглядаються ізольовано або як механічна сукупність.

Необхідність зміни таких підходів очевидна. Зокрема, доцільність послідовного врахування факторів, що визначають специфіку окремих видів інновацій (піонерні, поліпшуючі тощо), суб'єктів інноваційного ринку (новатори й імітатори), а також складових системи інноваційного розвитку. Базові інновації, що справляють найсуттєвіший вплив на розвиток суспільства, повинні найбільше підтримуватися державою, покращуючи ж інновації, що лише затягують час, слід вилучати із системи державної підтримки, а до псевдо інновацій, які призводять до неефективного розподілу обмежених ресурсів важливо застосовувати систему антистимулів [5, 6, 8, 10, 15, 16].

По суті вже не є інноваційним процес дифузії інновацій, оскільки в ньому задіяні зовсім інші сили, інший механізм копіювання. Значення цього процесу в тому, що інновації вже не потребують коштів у тих розмірах, як раніше, бо певною мірою створюють їх самі. Тобто, в системі координат «фінанси-інновації» відбувається перехід до нового етапу діалектичного розвитку: інновації вже стають першоджерелом фінансів. Це диктує необхідність виокремлення процесів прориву та дифузії із загального інноваційного процесу, зважаючи на його наслідки і для інноваційного розвитку, і для фінансового механізму.

В процесі дослідження багатьма вченими система інноваційного розвитку представлена як сукупність структур, що, з одного боку, споживають, а з іншого – виробляють фінансові потоки іншої якості, доповнюючи живильну сферу [5, 8, 9, 19, 20]. Відтак, інноваційний розвиток стає джерелом нарощування обсягів фінансових ресурсів і модифікації їх якісних характеристик, що інтенсивніше включає нові оберти інноваційного розвитку. Таким чином фінансовий потенціал, що застосовується для нарощування інноваційної активності, генерує зростання як інноваційного, так і фінансового капіталу, сприяє трансформації механізму фінансового забезпечення інноваційного розвитку із витратного в продуктивний. На основі розгортання категорії «фінансовий потенціал інноваційного розвитку» та реалізації взаємозв'язку інноваційних і фінансових процесів доведена об'єктивність концептуальної та на її основі функціональної трансформації базової моделі фінансового забезпечення інноваційного розвитку, основні відмінності між якими відображено в табл. 1 [9, 13, 15, 21].

Встановлено, що визначальний вплив на дієвість практичних кроків щодо запропонованого механізму фінансового забезпечення інноваційного розвитку становить взаємодія секторів державних і приватних фінансів, незважаючи на їх відносну незалежність і навіть певною мірою суперечливість. Водночас сьогодні переважає намагання спростити проблему, розглянути зміст стратегічних заходів на основі точкового фінансування і стимулювання, що здатне позбавити інноваційний розвиток тих структур і технологій, без яких його модель не спрацює в її широкому соціально-економічному контексті.

Для більш глибокого розуміння закономірностей інноваційного розвитку та проблем його фінансового забезпечення принципового значення набувають: виокремлення із інноваційного процесу власне процесу прориву і процесу дифузії; поділ за інноваційним критерієм усіх суб'єктів господарювання на новаторів та імітаторів; розкриття якісних характеристик інновацій – нелінійність, відкритість, незворотність, стохастичність, нестабільність, біфуркаційність. Їх специфіка зумовлює істотну відмінність механізму фінансового забезпечення їх діяльності й актуалізує їх пізнання.

Методологічно забезпечити процес докорінних змін у формах і змісті інноваційного розвитку можна лише на засадах цілісності та системності. Розуміння інноваційного розвитку як системи, що становить основу ефективного розвитку продуктивних сил та забезпечення суспільного добробуту, переконує, що ієрархія елементів інноваційної системи повинна бути розширена. Система інноваційного розвитку не може бути повноцінною без такого елемента, як освіта.

Представлена у вигляді сукупності елементів «освіта-наука-техніка-виробництво» система інноваційного розвитку економіки сприяє її інтеграції в економічне зростання.

Таблиця 1

Порівняння базової та трансформованої моделей фінансового забезпечення інноваційного розвитку

Ознака	Базова модель	Трансформована (еволюційна) модель
Методологічна сутність	Інноваційний процес	Система інноваційного розвитку
Функціональна сутність	Достатність фінансового забезпечення	Інтегроване поєднання фінансового забезпечення та стимулюючих засад
Область дії	Сфера використання фінансових ресурсів	Уся система відносин, що викликають і супроводжують інноваційний розвиток
Характер	Витратно-компенсаційний	Продуктивно-стимулюючий
Форма моделі	Лінійна	Нелінійна
Механізм розвитку	Можливість забезпечення фінансовими ресурсами	Приведення в дію фінансових стимулів
Джерело розвитку	Самоорганізація системи, що забезпечують імітатори	Динамічність, нестабільність розвитку, що забезпечують новатори
Резерви розвитку	Інтенсифікація використання наявних фінансових ресурсів	Інтенсифікація, пошук і залучення нових незадіяних ресурсів
Метод фінансування	Структурний (поетапний)	Системний та диференційовано орієнтований на об'єкти і суб'єкти інноваційного ринку

В загальнотеоретичному і практичному плані фінансове забезпечення є цілісним процесом, що охоплює власне фінансове забезпечення, можливості нагромадження і відтворення фінансових ресурсів, а також його регулятивний потенціал. Тому при всій очевидності того, що економічну основу фінансового забезпечення становить нагромадження фінансових ресурсів, цей підхід здається обмеженим. Поєднання в межах єдиної методологічної основи – категорії «фінансовий потенціал» наявних фінансових ресурсів та їх резервів (що можуть бути використані за певних умов), на відміну від обмеження розвитку категорією «фінансові ресурси», класифікація системоутворюючих факторів такого потенціалу здатні інтегрувати глибинні економічні процеси, вказати на необхідність проведення окремих заходів для реалізації генеруючої функції фінансового механізму. Це дозволяє забезпечити єдність та цілісність теоретичного задуму, аналітичних і емпіричних результатів дослідження.

У процесі побудови моделі фінансового забезпечення інноваційного розвитку надзвичайно актуальним стає пошук рішень, пов'язаних із [1, 3, 4, 13, 17, 24]:

- аналізом фінансових ресурсів, що визначають обсяги фінансового потенціалу, створюють фінансове підґрунтя для здійснення інноваційних процесів. При цьому йдеться як про кількісні показники, так й якісні. Проявом останніх можна вважати структуру джерел фінансових ресурсів;
- розробкою механізмів вивільнення фінансового потенціалу. Аналіз джерел розблокування фінансового потенціалу інноваційного розвитку передбачає обґрунтування механізмів мобілізації та трансформації цих джерел у фінансові ресурси.

На відміну від поширеного підходу до формування механізму фінансового забезпечення інноваційного розвитку, який базується переважно на сутності і місці фінансів та відносин, що виражаються цією категорією, важливо одночасно виходити із специфіки як окремого елемента інноваційного розвитку, так і системи в цілому, спектр відносин якої не обмежується тими, що виникають в кожному елементі цієї системи, а характеризує її інтегруючу функцію. Для формування на цій методологічній основі конкретних форм реалізації взаємозв'язку між фінансовим забезпеченням та інноваційним розвитком принципово стає низка положень:

- перше, виокремлення із загального фінансового механізму суспільного розвитку механізму фінансового забезпечення інноваційного розвитку;
- друге, використання категорії «фінансовий потенціал інноваційного розвитку» як самостійної і визначальної категорії та фундаментальної цілісності;

третє, врахування дії внутрішніх закономірностей інноваційного розвитку. Оскільки існують екзогенні шоки в інноваційній системі економіки, то відповідно повинні існувати джерела фінансових коштів, що забезпечуватимуть результативність інновацій. Саме у впливі екзогенних факторів на різні елементи системи полягає і диференціація суті та форм фінансового забезпечення. За умов дифузії інновації не потребують фінансових коштів у тих розмірах, що раніше, бо певною мірою вже створюють їх самі. Тобто, в системі координат «фінанси-інновації» відбувається перехід до нового етапу діалектичного розвитку: вже інновації стають першоджерелом фінансів.

ВИСНОВКИ

Ефективне управління фінансовим забезпеченням інноваційного розвитку передбачає здійснення певної фінансової політики, критичною складовою якої є пошук достатніх обсягів фінансових ресурсів. Принциповим є те, що у відповідь на існування феномену інновацій ринковим середовищем створено цілу низку різнорідних форм їх фінансового забезпечення на різних етапах використання. Тому стан сфери фінансового забезпечення відображається не лише результативним показником, а й структурними, кожен з яких також має кількісну і якісну характеристики. В результаті це безпосередньо впливає на процеси формування фінансових ресурсів для фінансового забезпечення інноваційного розвитку.

Аналіз формування фінансових ресурсів підтверджує тезу, що практично всі їх джерела в економіці України мають значний резерв незадіяних коштів, це зумовлює необхідність реалізувати методологію потенціалу для побудови нової концепції механізму фінансового забезпечення системи інноваційного розвитку. Можливість отримати відповідь на питання, які джерела і яким чином доцільно використати для підтримки інноваційних процесів з метою їх активізації та результативності, з'являється через розблокування незадіяних в інноваційних процесах фінансових резервів і напрямів їх використання.

Наявні на даний момент на вітчизняному ринку капіталів фінансові ресурси уповільнюють розвиток нових форм і методів фінансування інноваційних проектів. Вагомий потенціал посилення ефективності дії фінансового механізму міститься у зростанні частки довгих грошей в структурі грошової маси, виведенні готівкових коштів з тіньового сектора, удосконаленні амортизаційної та податкової політики держави, підвищенні ефективності управління державними корпоративними правами, використанні інвестиційного ресурсу накопичувальної пенсійної системи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондарчук Т. Г. Місцеве самоврядування та його фінансове забезпечення в Україні: моногр. / Т.Г. Бондарчук; Ін-т економіки та прогнозування НАН України. — К., 2009. — 607 с.
2. Бондарчук Т. Г. Регулювання та фінансове забезпечення розвитку місцевого самоврядування: автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.03 / Т.Г. Бондарчук; Ін-т економіки та прогнозування НАН України. — К., 2010. — 36 с.
3. Беззубко Л. В. Інноваційний потенціал / Л.В. Беззубко, С.Є. Захаров, Н.М. Свешнікова; Донбас. нац. акад. буд-ва і архіт. — Донецьк, 2008. — 202 с. — Бібліогр.: С. 197-201.
4. Вахович І.М. Фінансове забезпечення вищої освіти: методологія та механізми реалізації в умовах формування соціально орієнтованої ринкової економіки: моногр. / І.М. Вахович, Ю. В. Волинчук; Луцьк. нац. техн. ун-т. — Луцьк, 2010. — 288 с.
5. Горник В. Г. Інвестиційно-інноваційний розвиток промисловості: моногр. / В.Г. Горник, Н.В. Дацій. — К.: Вид-во НАДУ, 2005. — 198 с.
6. Давидов М. В. Організаційно-фінансове забезпечення інноваційної діяльності суб'єктів господарювання / М.В. Давидов // Актуал. пробл. економіки. — 2008. — № 9. — С. 92-97. — Бібліогр.: 10 назв.
7. Денисенко М. П. Глобалізація та її вплив на інноваційний розвиток України / М.П. Денисенко, А.П. Гречан // Пробл. науки. — 2005. — № 1. — С. 47-52. — Бібліогр.: 13 назв.
8. Економіка промисловості України: зб. наук. пр. / ред.: Л.В. Дейнеко; НАН України. Рада по вивч. продукт. сил України. — К., 2006. — 199 с.

9. Колодизев О. М. Фінансове забезпечення інноваційного розвитку національної економіки: автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.08 / О. М. Колодизев; Укр. акад. банк. справи Нац. банку України. — Суми, 2010. — 40 с.
10. Князь О. В. Аналіз та оцінювання факторів, які впливають на рівень інноваційного розвитку підприємств / О.В. Князь // Економіка пром-сті. — 2006. — N 3. — С. 128-135. — Бібліогр.: 9 назв.
11. Кірдіна О. Г. Інвестиційно-інноваційний розвиток залізничного комплексу як основа конкурентоспроможності економіки України: моногр. / О.Г. Кірдіна; Укр. держ. акад. заліз. трансп. — Х., 2010. — 249 с.
12. Михайленко О. В. Аналіз стану інноваційного процесу на підприємствах України / О.В. Михайленко // Наук. пр. Нац. ун-ту харч. технологій. — 2009. — N 31. — С. 51-53. — Бібліогр.: 5 назв.
13. Міщук О.В. Фінансове забезпечення економічного зростання в умовах реалізації інвестиційно-інноваційної політики / О.В. Міщук // Актуал. пробл. економіки. — 2008. — N 2. — С. 25-30. — Бібліогр.: 18 назв.
14. Обліково-аналітичне і фінансове забезпечення корпоративного управління: міжнародний досвід та вітчизняна практика: матеріали міжнар. науково-практ. конф. / ред.: В.Т. Семенов; Гол. упр. освіти і науки Харк. облдержадмін., Харк. міськвиконком, Федер. проф. бухгалтерів і аудиторів України, Вид.-консалтинг. корпор. «Фактор», Регіон. від-ня аудит. палати України в Харк. обл. — Х., 2009. — 150 с.
15. Онишко С.В. Фінансове забезпечення інноваційного розвитку: моногр. / С.В. Онишко; Ін-т екон. прогнозування НАН України, Нац. акад. держ. податк. служби України. — Ірпінь: Нац. акад. ДПС України, 2004. — 434 с. — Бібліогр.: С. 392-407.
16. Пасічник О. С. Інноваційний розвиток економіки з позиції інституційного підходу / О.С. Пасічник // Стратегія розв. України: соціол., економіка, право. — 2008. — N 1/2. — С. 413-416.
17. Савіна Н. Б. Інформаційне та фінансове забезпечення інвестиційних логістичних систем / Н.Б. Савіна // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Логістика. — 2010. — N 669. — С. 310-316. — Бібліогр.: 4 назв.
18. Салига С. Я. Фінансове забезпечення вищої освіти: моногр. / С.Я. Салига, В.М. Гельман. — Запоріжжя: ЗЦНТЕІ, 2007. — 252 с. — Бібліогр.: С. 214-237.
19. Федоренко В. Г. Інвестиційно-інноваційний розвиток промисловості України: монографія / В.Г. Федоренко, С.В. Палиця; Ін-т підготов. кадрів держ. служби зайнятості України. — К.: [ІПК ДСЗУ], 2009. — 332 с. — Бібліогр.: С. 320-328.
20. Федулова Л. І. Інноваційний розвиток економіки: модель, система управління, державна політика: моногр. / Л.І. Федулова, В.П. Александрова, Ю.М. Бажал, М.С. Данько, І.С. Кузнецова, О.О. Лапко, І.В. Одотюк, О.С. Олійник, В.К. Хаустов, Т.І. Щедріна; Ін-т екон. прогнозування НАН України. — К.: Основа, 2005. — 549 с. — Бібліогр.: с. 501-528.
21. Фінансове забезпечення економічного і соціального розвитку суспільства: Тези міжнар. наук.-практ. конф., 23 берез. 2007 р., Дніпропетровськ / ред.: Н.І. Редіна; Н.-д. фін. ін-т при М-ві фінансів України, Дніпропетр. держ. фін. акад.. — Дніпропетровськ, 2007. — 365 с.
22. Фінансове забезпечення економічного розвитку держави в умовах інтеграційних процесів: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. до 10-річчя екон. ф-тів, 11 - 12 квіт. 2000 р. / Держ. податк. адмін. України, Нац. акад. держ. податк. служби України. — Ірпінь, 2007. — 468 с.
23. Чухрай Н. І. Зовнішнє та внутрішнє партнерство в інноваційній діяльності підприємства / Н.І. Чухрай, В.О. Лаганін // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Пробл. економіки та упр. — 2007. — N 582. — С. 114-119. — Бібліогр.: 13 назв.
24. Щербина С. В. Взаємодія малих і великих підприємств й інноваційний їх розвиток у перехідних економіках / С.В. Щербина // Пробл. науки. — 2009. — N 10. — С. 16-21. — Бібліогр.: 26 назв.